DOI :https://doi.org/10.5281/zenodo.16918816

ମୂଳ ପ୍ରବନ୍ଧ

୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ସ୍ୱର

(ସମୟସୀମା – ୧୯୮୦-୨୦୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ)

ସଂଘମିତ୍ରା ପଣ୍ଡା

ସଂକ୍ଷିପ୍ତସାର :

ପ୍ରାଗ୍ ଐତିହାସିକ ଯୁଗରୁ ମଣିଷ ନିଜ ଭିତରେ ଅଭିବ୍ୟକ୍ତିଶୀଳ ହୃଦୟ ନେଇ ନାନା ପ୍ରକାରର ସାରସ୍ୱତ ଶିଳ୍ପ କୌଶଳ ଅବଲମ୍ବନ କରି ନିଜକୁ ପ୍ରକାଶିତ କରିଆସୁଛି । ଏ ସାରସ୍ୱତ ବାବଦୂକତା ବିଶ୍ୱସାହିତ୍ୟକୁ ଶୋଭାବନ୍ତ କରିପାରିଛି । ତେବେ ସାହିତ୍ୟର ଏହି ସମୃଦ୍ଧ ବିଭବରେ ପ୍ରାଚୀନତା ଆଡ଼କୁ ଲକ୍ଷ୍ୟ କଲେ ଜଣାଯାଏ ଯେ ଆଧୁନିକ କାଳରେ ଅର୍ଥାତ୍ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଘଟିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏହା ଏକ ଅର୍ବାଚୀନ ସୃଷ୍ଟି । ଅତି ପ୍ରାଚୀନ କାଳରେ କାହାଣୀ କହିବା ଓ ଶୁଣିବା ପରମ୍ପରା ଉପରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ । ଆଗକାଳରେ ପଥଶ୍ରାନ୍ତ ପଥିକ ଶ୍ରମ ଲାଘବ ପାଇଁ କୃଷି କର୍ମ ଆଦି କାର୍ଯ୍ୟ କରିବା ବେଳେ ସମୟ ଭୁଲିଯିବା ପାଇଁ କାହାଣୀ ଶୁଣିବା ଓ ଶୁଣାଇବା ପ୍ରଚଳିତ ଥିଲା । ମନୋରମ ଶୈଳୀରେ କାହାଣୀକୁ ସୁଶ୍ରାବ୍ୟ କରି ଶ୍ରୋତାମାନଙ୍କ ସମ୍ମୁଖରେ ଉପସ୍ଥାପନା କରି ପାରୁଥିବା ବ୍ୟକ୍ତିର ସମାଜରେ ବେଶ୍ ଆଦର ଥିଲା । ସେମାନଙ୍କୁ ଗଳ୍ପ ସାଗର ବୋଲି କୁହାଯାଉଥିଲା । କାଳକ୍ରମେ ସମାଜରେ ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ବୟସର ପ୍ରୌଢ଼ପ୍ରୌଢ଼ାମାନେ କୋମଳମତି ବାଳକବାଳିକା ମାନଙ୍କୁ କାହାଣୀ କହି ମନ ଖୁସି କରିବାର ଦାୟିତ୍ୱ ନେଲେ । ସନ୍ଧ୍ୟାବେଳେ ସେମାନେ ନାତି ନାତୁଣୀଙ୍କ ଗହଣରେ ରହି କାହାଣୀ ଶୁଣାଇଲେ । ଏହି କାହାଣୀ ଗୁଡ଼ିକ ଥିଲା ମୌଖିକ କଥା ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ । ବୈଦିକ ଯୁଗରୁ ମଣିଷ କଥା ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରତି ଗଭୀର ଅନୁରାଗ ପ୍ରଦର୍ଶନ କରିଆସିଛି । ଋକ୍ ବେଦରେ ସୂକ୍ତ, ଯାଜୁର୍ବେଦ ଓ ଅଥର୍ବ ବେଦରେ ସମ୍ବାଦ ହିସାବରେ ଏହା ପ୍ରଥମେ ରୂପାୟିତ ହୋଇଅଛି । ତତ୍‌ପରେ ଉପନିଷଦ ଓ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଗ୍ରନ୍ଥରେ ଦାର୍ଶନିକବାଦ ବିସମ୍ବାଦ ପାଇଁ ଆଖ୍ୟାନର ସାହାଯ୍ୟ ନିଆଯାଇଛି। ବୌଦ୍ଧଯୁଗରେ ଯେଉଁ ଜାତକ ଗଳ୍ପ ସବୁ ରଚିତ ହୋଇଥିଲା ଆଜିଯାଏ ତା'ର ଲୋକପ୍ରିୟତା ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛି । ଆଧୁନିକ ନଗର କୈନ୍ଦ୍ରିକ ଅଭିଜାତ ମଣିଷର ଏହା ଯେପରି ହୋଇଯାଇଛି ବାଗ୍‌ମୟ ଭାଷ୍ୟ । ଏଠି କଥାକାର ଆବିର୍ଭାବ ଘଟେ ବୈଚାରିକ ରୂପରେ । ଗ୍ରାମ୍ୟ, ଆରଣ୍ୟକ, ପରିବେଶ ଓ ନଗର- ଏହି ତ୍ରୟୀ ଧରାତଳକୁ ନେଇ ଏହା ଗତିଶୀଳ । ଗଳ୍ପର ଜୀବନଭୂମି ସହ ଶିଳ୍ପୀର ଭାବଲୋକର ଏକ ବିବର୍ତ୍ତନ ଏହି କାଳଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଦେଖାଯାଇଛି । ଯାହାକି ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଧାରାକୁ ଅଧିକ ସମୃଦ୍ଧ ଓ ବଳିଷ୍ଠ ରୂପ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିଛି ।

ପ୍ରମୁଖ ଶବ୍ଦାବଳୀ :

ଆଖ୍ୟାନ, ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ, ସହରାଭିମୁଖୀ, ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ, ନିଃସଂଗତାବୋଧ, ବୈପ୍ଳବିକ, ଇତିବୃତ୍ତ, ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ, ଐତିହ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦି ।

ଉପକ୍ରମ :

ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଉପସ୍ଥାପନ ଶୈଳୀ ବିଷୟବସ୍ତୁ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିନ୍ନ ହେଲେ ହେଁ ଏହା ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଏକ ବର୍ଣ୍ଣାଢ୍ୟ ଐତିହ୍ୟ

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ ଅନ୍‌ଲାଇନରେ ପଢିବାପାଇଁ ପ୍ରବେଶ କରନ୍ତୁ

Quick Response Code:

Available online at : https://pracheenews.com/

DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.16918816
Article No - BPP00317

ଯୋଗାଯୋଗ : ସଂଘମିତ୍ରା ପଣ୍ଡା, ଗବେଷିକା,
ଓଡ଼ିଆ ଭାଷା ଓ ସାହିତ୍ୟ ବିଭାଗ
ଉତ୍କଳ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, ବାଣୀବିହାର, ଭୁବନେଶ୍ୱର
Email: pandasanghamitra7@gmail.com
ORCID ID: https://orcid.org/0009-0002-6707-308X

This is an open access journal, and articles are distributed under the terms of the Creative Commons Attribution Non Commercial Share Alike 4.0 License, which allows others to remix, tweak, and build upon the work non commercially, as long as appropriate credit is given and the new creations are licensed under the identical terms.

For reprints contact: *pracheepatrika@rediffmail.com*

ପ୍ରାପ୍ତି	ସମୀକ୍ଷିତ	ଗୃହୀତ	ପ୍ରକାଶିତ
୬.୦୪.୨୦୨୫	୧୧.୦୫.୨୦୨୫	୨୫.୦୬.୨୦୨୫	୧.୦୭.୨୦୨୫

ଏହି ପ୍ରବନ୍ଧକୁ କିପରି ଉଦ୍ଧୃତ କରିବେ : ପଣ୍ଡା, ସଂଘମିତ୍ରା ; ୨୦୨୫। ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ସ୍ୱର। ବାସ୍ତବତାର ପରିପ୍ରକାଶ ପ୍ରାଚୀ। ଭାଗ :୧୧, ସଂଖ୍ୟା : ଘ; ପୃଷ୍ଠା : ୩୫-୪୧ ।

ହୋଇରହିଛି । ଅନ୍ୟ ପ୍ରକାରେ କହିଲେ ସେହି ପ୍ରାଚୀନ କାହାଣୀ, ଆଖ୍ୟାନ ତଥା ବୃତ୍ତାନ୍ତ ସବୁ ହିଁ ଆଧୁନିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଆଦିମତମ ରୂପ । ଏ ସବୁର ଆଧାରରେ ହିଁ ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଆଦି ଏକ ସମ୍ଭ୍ରାନ୍ତ ସାହିତ୍ୟ କଳା ଭାବରେ ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଛି ।

ମାନବ ସଭ୍ୟତାର ସୃଷ୍ଟି ପଲ୍ଲୀରୁ । ପଲ୍ଲୀରୁ ବିକାଶଲାଭ କରି ସେ ଦେଶ ଓ ରାଜ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିଛି । ପଲ୍ଲୀ ଜନନୀ ହେଲେ ନଗର ହେଉଛି ତା'ର ସନ୍ତାନ । ପଲ୍ଲୀବହୁଳ ହେଉଛି ଆମର ରାଷ୍ଟ୍ର । ଏଠି ଅଧିକାଂଶ ଲୋକ କୃଷିଜୀବୀ ଓ ଗାଁର ବାସିନ୍ଦା । ତେଣୁ ପଲ୍ଲୀକୁ ଗୋଟିଏ ରାଷ୍ଟ୍ରର ଆତ୍ମା ବୋଲି ଆମେ କହିପାରିବା । ସାହିତ୍ୟ ସମାଜ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ । ତେଣୁ ପଲ୍ଲୀର ସୁଖ-ଦୁଃଖ, ବ୍ୟଥା-ବେଦନା, ବିଚାର-ବିମର୍ଶ, ଉତ୍ଥାନ-ପତନ, ଆଚାର-ବ୍ୟବହାର, ପ୍ରଥା-ପରମ୍ପରା, ରୀତି-ନୀତି, ପର୍ବ-ପର୍ବାଣୀ, ବ୍ୟବସାୟ-ବାଣିଜ୍ୟ ଆଦି ସମାଜର ଚିତ୍ର ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରତିଫଳିତ ହୋଇଥାଏ । ପଲ୍ଲୀକବି ନନ୍ଦକିଶୋର ବଳ ତାଙ୍କର 'ପଲ୍ଲୀଚିତ୍ର' କବିତାରେ ପଲ୍ଲୀର ବନ୍ଦନା ଗାଇ ଲେଖିଛନ୍ତି-

"ଶାନ୍ତିପୂର୍ଣ୍ଣ ଆରେ ପଲ୍ଲୀଗ୍ରାମ
ମଧୁରିମାମୟ ତୋର ନାମ
ନଗରର ରଜସୁଖ   ମୋର ପକ୍ଷେ ଘୋର ଦୁଃଖ
ଆଗୋ ପ୍ରିୟ ପଲ୍ଲୀ ! ତୋ ପଲ୍ଲବମୟ ଅଙ୍କ
ଛାୟାତକ ଆଣିବାକୁ ମୁହିଁ ସଦା ରଙ୍କ !"

ସାହିତ୍ୟ ସହ ସଂସ୍କୃତି ଓତଃପ୍ରୋତ ଭାବେ ଜଡ଼ିତ । ଦେଶର ସଂସ୍କୃତି ଓ ପରମ୍ପରା ପ୍ରଥମେ ପଲ୍ଲୀରେ ଫୁଟି ଉଠିଥାଏ । ଦେଶର ବିକାଶ ହେବାପାଇଁ ପଲ୍ଲୀର ବିକାଶ ହେବା ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଶ୍ରୀ ଦୁର୍ଗାଚରଣ ରାୟ ଶଶିଭୂଷଣ ରାୟଙ୍କ 'ପଲ୍ଲୀ' ପ୍ରବନ୍ଧର ଭୂମିକାରେ ଲେଖିଛନ୍ତି- "ପଲ୍ଲୀଗୁଡ଼ିକ ଆମ ଭାରତୀୟ ସମାଜର ଓ ପ୍ରାଚ୍ୟ ସଭ୍ୟତାର ମୂଳପୀଠ ସୁତରାଂ ପଲ୍ଲୀର ଉନ୍ନତି ବିଧାନ ନିତ୍ୟାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।"

ସାଧାରଣ ଭାବେ ଆମେ କହିପାରିବା ଯେ ଆଦି କାଳରୁ ସାହିତ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଉତ୍ସ ଥିଲା ପଲ୍ଲୀ । ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଗୀତ, ଲୋକ କାହାଣୀ, ସାରଳା ମହାଭାରତ, ଦାଣ୍ଡୀ ରାମାୟଣରେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଆର ପଲ୍ଲୀ ସମାଜ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଅଧିକାର କରିଥିବାର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ସର୍ବ କନିଷ୍ଠ ଆଗନ୍ତୁକ । ପ୍ରାଚୀନ ଐତିହ୍ୟ ଓ ଐଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟଠାରୁ ଆରମ୍ଭ କରି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ବୈପ୍ଳବିକ ଭାବ ଭାବନା, ଲଘୁ ଚପଳହାସ୍ୟ ମଧୁରତା ଠାରୁ ସୂକ୍ଷ୍ମତମ ଆଧାତ୍ମ୍ୟ ଇଙ୍ଗିତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସକଳ ବିଭବର ବାସ୍ତବ ଓ ସରସ ରୂପାୟଣ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ହୋଇଥିବା ଦେଖାଯାଏ ।

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ ଜୀବନ ହିଁ ହେଉଛି ମୂଳ ଉତ୍ସ । Hudson ଙ୍କ ଭାଷାରେ- "Litreture always anticipates life. It does not copy it, but moulds it to its purpose. It is record of men's dreams and ideas, his hopes and aspirations. His failures and disappointments, his motives and passions his experience and observation x x x which are an essential part of our human nature."

ଆଧୁନିକ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ କଳ୍ପନା ବିଳାସରେ ଭ୍ରମଣ କରିଥିଲେ ମଧ୍ୟ ଏସବୁର କାହାଣୀ ସମାଜ- ଭୂମିକୁ ଛାଡ଼ି ନାହିଁ । କଳ୍ପନାର ଇନ୍ଦ୍ରଜାଲ ମଧ୍ୟରେ ସମାଜର ଜୀବନ-ଭୂମି ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ କରିଅଛି । ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ଏହି ବିଭାଗଟି ହେଲା ନବ ଅଭିଷିକ୍ତ । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଆଦ୍ୟପାଦରୁ ଏହା କ୍ରମବିକାଶ ପଥରେ ଗତି କଲା ଏବଂ ସଂପ୍ରତି ବିଶ୍ୱ ସାହିତ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ସ୍ଥାନ ଗ୍ରହଣ କରିବାକୁ ସମର୍ଥ ହୋଇପାରିଛି ।

ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ : ଏକ ସଂକ୍ଷିପ୍ତ ପରିଚିତି :

ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷା ଓ ସଭ୍ୟତାର ପ୍ରସାର ଫଳରେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଦ୍ୱିତୀୟାର୍ଦ୍ଧ ବେଳକୁ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ରେନେସାଁ ଦେଖାଗଲା । ଭାରତୀୟ ନବଜାଗରଣ ଅତୀତ ଭାରତର ସଂସ୍କୃତି ଓ ସଭ୍ୟତାର ବିଶ୍ଳେଷଣ ପ୍ରତି ଆନ୍ତରିକ ସ୍ପୃହା, ସାମାଜିକ ସଂସ୍କାର ଆନ୍ଦୋଳନ, ଧର୍ମ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନାନା ବିବର୍ତ୍ତନ ଓ ନୂତନ ଧର୍ମ- ଜିଜ୍ଞାସା, ମାତୃଭାଷା ପ୍ରତି ମମତ୍ୱବୋଧ, ଜାତୀୟ ସ୍ୱାଭିମାନବୋଧ ଓ ମାନବିକତାର ନବ ଉତ୍ତରଣ ଫଳରେ ଯେଉଁ ମାନସିକ ଆଲୋଡ଼ନ ଦେଖାଗଲା ତାହା ହିଁ ନୂତନ ସାହିତ୍ୟ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଦେଲା ଦୁର୍ବାର ପ୍ରେରଣା । ଗତାନୁଗତିକ ଏକାଧାରାମୁଖୀ ସାହିତ୍ୟ ଆଉ ମଣିଷର ଆଶା ଓ ଆକାଂକ୍ଷା ଓ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିପାରିଲା ନାହିଁ । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଶିକ୍ଷାପ୍ରାପ୍ତ ଶିକ୍ଷିତ ମାନସ ତେଣୁ ଖୋଜିଲା ଆତ୍ମପ୍ରକାଶ ପାଇଁ ନୂତନ ମାଧ୍ୟମ । ଫଳରେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟ ହିଁ ହେଲା ସେହି ମାଧ୍ୟମର ପ୍ରେରଣା ।

ଆଧୁନିକ ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଫଳ ହେଲେ ହେଁ ଏହା ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ-ଜନ-ମନର ସାହିତ୍ୟ ନୁହେଁ; ଭାରତୀୟ ଜନ-ଜୀବନର ସାହିତ୍ୟ । ପ୍ରତିଭାଧର ଶିଳ୍ପୀ ହିଁ ସକଳ

ପ୍ରଭାବ ଓ ଆହରଣକୁ ନିଜସ୍ୱକରଣ କରି ମୌଳିକତାର ପରିଚୟ ଦିଏ । ସେହି ମୌଳିକତା ହିଁ ହୋଇଯାଏ ଦେଶର ଐତିହ୍ୟ ଓ ପରମ୍ପରାର ଅନ୍ତଃବାଣୀ, ସଂକୀର୍ଣ୍ଣ ଦେଶୀୟ ରୀତିନୀତି ଅତିକ୍ରାନ୍ତ ଅନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ମାନବ-ମନିଷାର ଭାବ-ରୂପ । ସେହି ଲେଖକର ଖ୍ୟାତି ଆଉ ଦେଶ ମଧ୍ୟରେ ସୀମାବଦ୍ଧ ହୋଇ ରହେ ନାହିଁ; ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ସ୍ତରକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ ହୋଇଯାଏ । ଆଧୁନିକ ଭାରତବର୍ଷକୁ ଦୀର୍ଘ ଦୁଇଶହ ବର୍ଷର ବ୍ରିଟିଶ ଶାସନର ବିଶିଷ୍ଟ ଅବଦାନ ହେଉଛି ନାଗରିକ ଜୀବନ । "ଆମର ଶାନ୍ତ ସ୍ନିଗ୍ଧ ପଲ୍ଲୀକୁ ଆମେ ତ୍ୟାଗ କରିଛୁ । ଶାସନ ବର୍ଗର ଅନୁକରଣରେ ସିନେମା, କଣ୍ଟା ଓ ଚାମଚ, ପ୍ରେମ ଓ ଚୁମ୍ବନ, ଆଲିଙ୍ଗନ ଓ ବିଶ୍ରାମ୍ଭାଳାପକୁ ଆମେ ଜୀବନର ସମ୍ବଳ କରାଇ ନେଇଛୁ- ଏହାର ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ଜିନିଷ ଆମର ଜୀବନଦର୍ଶ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବିଗର୍ହିତ । ଆମର ଜାତୀୟ ସତ୍ତା ଯେପରି ଅବଲୁପ୍ତ । ଇଂରେଜ ଆମର ଶାସକ; ଆମେ ଇଂରେଜଙ୍କୁ ଅନୁକରଣ କରୁ । ଋଷିଆ ଆମର ଶାସକଠାରୁ ବଡ଼, ତେଣୁ ଆମେ ଋଷୀୟାନ ସାଜିବା ପାଇଁ ଚେଷ୍ଟା କରୁ - ଆମ ଭିତରୁ କେହି ସୋସାଲିଷ୍ଟ, କେହି ପୁରାପୁରି କମ୍ୟୁନିଷ୍ଟ; ଆମେ ସବୁକିଛି ।" ଏହି ପରିବର୍ତ୍ତନ ନାଗରିକ ଜୀବନ ଯୋଗୁଁ ହୋଇଅଛି । ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସଭ୍ୟତା ପ୍ରଭାବରେ ନଗର ହିଁ ହେଉଛି ଆମର ଜାତୀୟ ଜୀବନର ଧାରକ ଓ ବାହକ । ସାହିତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟରୁ ବିଦାୟ ନେଇଛି । କାରଣ ଏହାକୁ କୁସଂସ୍କାର କୁହାଯାଇଛି ।

ଏକବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ପ୍ରଥମ ଦୁଇ ଦଶକ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଭାରତୀୟ ଗଳ୍ପ ସେ ସମୟର ଜାତୀୟ ଚିତ୍ତ-ବୃତ୍ତିକୁ ପ୍ରକାଶ କଲା । ଜାତୀୟତାର ମର୍ମ ଉଦ୍‌ଘାଟନ କଲା । ଇତିହାସ ଓ କିମ୍ବଦନ୍ତୀ ଦେଇ ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଶକ୍ତିକୁ ଉଦ୍‌ବୋଧିତ କଲା । ପ୍ରେମର ଦୀପ୍ତି ଓ ଦ୍ୟୁତିକୁ ରୂପ ଦେଲା, ମାନବିକତାର ବନ୍ଦନା କଲା, ସଂସ୍କାରବୋଧକୁ ପ୍ରାଧାନ୍ୟ ଦେଲା । ୧୯୨୦ ମସିହା ପରେ ଭାରତୀୟ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ହେଲା ନବ ରୂପାନ୍ତର । ପୂର୍ବର କାହାଣୀଧର୍ମିତା ବିଦାୟ ନେଲା । ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଲାଭ କଲା ଏକ ବିଶେଷ ମନଃସ୍ଥିତ (Mood) । ସମସ୍ୟାକୁ ଦେଖାଇ ଦିଆଗଲା । ଜୀବନର ଖଣ୍ଡ-ରୂପ ମଧ୍ୟରେ ଅଖଣ୍ଡର ଦ୍ୟୁତି ପ୍ରକଟିତ ହେଲା । ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ନାନା ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ-ଚିନ୍ତା-ଚେତନା ଅନୁପ୍ରବେଶ କଲା । ରାଜନୀତିକ ପ୍ରାଣ-ସ୍ପନ୍ଦନ ଯେପରି ହୋଇଉଠିଲା ସ୍ପଷ୍ଟତର । ଗଳ୍ପର ଚରିତ୍ର ସମାଜ-ମଣିଷରୁ ବ୍ୟକ୍ତି-ମଣିଷ ସ୍ତରକୁ ଗତି କଲା ଏବଂ ଗଳ୍ପ ଭିତରେ ବ୍ୟକ୍ତି-ମଣିଷର ସ୍ୱର ହେଲା ଶାଣିତ । ୧୯୫୦ ମସିହାରୁ ଭାରତୀୟ ଜାତୀୟ ଜୀବନ ଯେପରି ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭାବରେ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟ ଜୀବନର ହେଲା ଅନୁଗାମୀ । ବ୍ୟକ୍ତି-ମଣିଷ ଅବତରଣ କରି ଆସିଲା ଆତ୍ମ-ମଣିଷ ସ୍ତରକୁ । ଏକ ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧ ଓ ଏକାକୀତ୍ୱବୋଧ ଯେପରି ତାକୁ ଆଚ୍ଛନ୍ନ କରିଦେଲା । ଗଳ୍ପର ରୂପରେ ଫୁଟି ଉଠିଲା ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, ଆତ୍ମାରେ ମଧ୍ୟ ପ୍ରକାଶ ପାଇଲା ନୂତନ ନୂତନ ଦୀପ୍ତି ।

ପ୍ରାୟ ଭାରତୀୟ ଭାଷାରେ ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷ ତିନି ଦଶକ ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ହୋଇଛି ଆଦ୍ୟ ଉନ୍ମେଷ । ମଣିଷର ଜୀବନ ଆଜି ଶଙ୍କାକୁଳ ଓ ସଂଶୟାଚ୍ଛନ୍ନ । ସମସ୍ୟା ଜର୍ଜର ସମୟରେ ସେ ମନେ କରୁଛି ନିଜକୁ ଅସହାୟ, ନିଃସଙ୍ଗତା, ଅନିଶ୍ଚିତତା ଓ ଶୂନ୍ୟତାବୋଧ ପରିବେଶରୁ ସ୍ପଷ୍ଟ । ମଣିଷ ଜୀବନ ଆଜି ଶଙ୍କାକୁଳ ଓ ସଂଶୟାଚ୍ଛନ୍ନ । ଯୁଦ୍ଧୋତ୍ତର ପୃଥିବୀରେ ସତେ ଯେପରି ସେ ଅନୁଭବ କରୁଛି ପ୍ରତି ମୁହୂର୍ତ୍ତରେ ମୃତ୍ୟୁର ଶୀତଳ ହାତର ସ୍ପର୍ଶ । ପ୍ରାଚୁର୍ଯ୍ୟ ଭିତରେ ମନୁଷ୍ୟ ଅନୁଭବ କରୁଛି ବିରାଟ ଶୂନ୍ୟତା । ସେତେବେଳେ ସେ ଗ୍ରାମ୍ୟାଭିମୁଖୀ ହୋଇଛି । ଏହି ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନ ଶାନ୍ତସ୍ନିଗ୍ଧ ପଲ୍ଲୀ, ଶୃଙ୍ଖଳିତ ଜୀବନ, ସମୂହ ଜୀବନକୁ ଫେରିଛି ତାକୁ ସାହିତ୍ୟରେ ରସାଣିତ କରିଛି । ଆଧୁନିକବାଦୀ କଳାର ଆଧୁନିକ ନଗର ସହିତ ଅଛି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ସମ୍ପର୍କ । ନଗର ପ୍ରତି କଳାର ଏବଂ କଳା ପ୍ରତି ନଗରର ପ୍ରତ୍ୟାର୍ପଣ ହେଉଛି ଆଜିର କଥାବସ୍ତୁ । କାରଣ ଆଧୁନିକତା ହେଉଛି ନଗରକୈନ୍ଦ୍ରିକ କଳା, ଯାହାକୁ କୁହାଯାଏ ଶ୍ରେଣୀ- କଳା, ବିଶେଷଜ୍ଞ-କଳା, ବୌଦ୍ଧିକ-କଳା, ନାନ୍ଦନିକ ଅଭିଜାତ କଳା । ଯାହାକିଛି ସଭ୍ୟତାରେ ବ୍ୟଙ୍ଗ ଓ ବିରୋଧାଭାସ ତାକୁ ଏହା ପୁନଃ ଆହ୍ୱାନ କରେ । କୌଣସି ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଆଞ୍ଚଳିକ ସମସ୍ୟା ଓ ଘଟଣାକୁ ନେଇ ଲେଖକ ଲେଖିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ନାନ୍ଦନିକ ଆନ୍ତର୍ଜାତୀୟତାକୁ ହିଁ ସୂଚାଇ ଦେଇଥାଏ । ଆଧୁନିକ ଗଳ୍ପ ଏହି କାରଣରୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ବା ସ୍ଥାନିକ ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ ରଚିତ ହେଉଥିଲେ ମଧ୍ୟ ତାହା ଏହି ଅଞ୍ଚଳ ତାହା ସ୍ଥାନର ନ ହୋଇ ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ବଳୟକୁ ସ୍ପର୍ଶ କରିସାରିଛି । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରଠାରୁ ଗଳ୍ପ ପୂର୍ବର କାହାଣୀ ସଂରଚନା, ମାନବିକ ମୁଗ୍ଧ ଉଚ୍ଚାରଣ, ପରମ୍ପରା ପ୍ରତି ଆନୁଗତ୍ୟ ଇତ୍ୟାଦିକୁ ପରିହାର କରିଛି ସତ ମାତ୍ର ପଲ୍ଲୀକୁ ପାଶୋରିବା ତା ପାଇଁ କଷ୍ଟକର ହୋଇଛି । ଓଡ଼ିଆ ଭାଷାରେ ଗଳ୍ପର ସୂତିକା ଗୃହ ଏଇଠୁ ନିର୍ମିତ ହୋଇଛି । ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀରେ ଏହାର ହୋଇଛି କ୍ରମବିକାଶ । ଏହି କାଳଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ପଲ୍ଲୀର ସ୍ୱର ସହ ସମାଜ ସଚେତନତାର ସ୍ୱର ତୀକ୍ଷ୍ଣ । ଯାହା କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଧାରାରେ ଏକ ବଳିଷ୍ଠ ରୂପ ଧାରଣ କରିଛି ।

କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀପ୍ରାଣତାର ଧାରା :

ଭାରତୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ କରି ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳେ । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ଲୋକଗୀତ ଓ ଲୋକ କାହାଣୀରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ଚିତ୍ର ନିଛକ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ଚକ୍ରଧର ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ମତରେ- "ଯେଉଁ କବିତାମାନ ଏବେ ଲୋକମୁଖରେ ରହିଆସିଛି, କେବେ ହେଲେ ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାବରେ ପରିଚିତ ହେବାର ସୁଯୋଗ ଲାଭ କରିନାହିଁ ବା କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱାରା କେଉଁ ଅଜ୍ଞାତ କୋଣରେ ସୃଷ୍ଟିଲାଭ କରି ତା'ର ବିଚକ୍ଷଣ ମହକରେ ସେ ଜନସମାଜରେ କୋଣେ କୋଣେ ପ୍ରଚାରିତ ହୋଇ ସାର୍ବଜନୀନ ହୋଇପାରିଛି ତାକୁ ହିଁ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଗୀତି ଭାବେ ଅଭିହିତ କରିବା ସମୀଚୀନ ।

ପଲ୍ଲୀଜୀବନର ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରକୁ ଲୋକସାହିତ୍ୟ ଦେଖାଇ ଦେଇଥାଏ । ଲୋକ ସାହିତ୍ୟର ଅନ୍ୟ ନାମ ଭାବରେ ପଲ୍ଲୀ ସାହିତ୍ୟକୁ ଡକ୍ଟର ନଟବର ସାମନ୍ତରାୟ ଗ୍ରହଣ କରି ଓଡ଼ିଆ ପଲ୍ଲୀ-ସାହିତ୍ୟରେ ନିଜ କଥା ଉଲ୍ଲେଖ କରି କହିଛନ୍ତି- "ଇଂରାଜୀରେ ଯାହା ଫୋକ୍ ଲିଟରେଚର ବା ଓଡ଼ିଆ ଲୋକସାହିତ୍ୟରେ ଯାହା ପରିଚିତ ମୁଁ ତାର ନାମ ଦେଇଛି ପଲ୍ଲୀ ସାହିତ୍ୟ" । ଏହି ନାମଟି ମୋତେ ଭଲ ଲାଗିଲା ବୋଲି ମୁଁ ତାକୁ ଗ୍ରହଣ କରିଛି ।

ପ୍ରାଚୀନ ବା ମଧ୍ୟଯୁଗୀୟ ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରାୟତଃ ଦେବ-ଦେବୀ, ରାଜା-ରାଣୀ, ନଗର, ଭାଗ୍ୟ-ଭଗବାନ, ଧର୍ମ, ପ୍ରକୃତି, କଳ୍ପନାର ଚିତ୍ର ଦେଖିବାକୁ ମିଳୁଥିଲା । ସେ ସମୟରେ ସାହିତ୍ୟରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ବାସ୍ତବ ଚିତ୍ରକୁ ସ୍ଥାନ ଖୁବ୍ କମ୍ ସ୍ଥାନ ଦିଆଯାଇଛି । ପ୍ରାଚୀନ ସଂସ୍କୃତି, ପରମ୍ପରା ଓ ଆଧୁନିକ ନବଜାଗରଣର ଭାବ ସଂଘର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ କରି ଊନବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଶେଷାର୍ଦ୍ଧରେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ଚିତ୍ର ସ୍ଥାନ ପାଇଥିଲା । ଏ ସମ୍ପର୍କରେ ସୁରେନ୍ଦ୍ରନାଥ ପାଣିଗ୍ରାହୀଙ୍କ ଉକ୍ତି ହେଉଛି-

"ଓଡ଼ିଆ ଆଧୁନିକ ଯୁଗର ସାହିତ୍ୟରେ ପ୍ରଥମ କରି ଫକୀରମୋହନଙ୍କ ଲେଖନୀ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନରୁ ନିରେଖି ଦେଖିଲା । ପଲ୍ଲୀର ଅନ୍ଧାର-ଆଲୋକ, ବଣବୁଦା, ନଈ-ବନ୍ଧ, ପୋଖରୀ ତୁଠ, ଗାଁଦାଣ୍ଡ, ସକାଳ ସୂର୍ଯ୍ୟ, ଗୋଧୂଳି ମୁଖରିତ ହୋଇଉଠିଲା ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟରେ ।" ଫକୀର ମୋହନ ସେନାପତି ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନଭିତ୍ତିକ ଗଳ୍ପ ଲେଖି ଯେଉଁ ପଥରେ ଆଗେଇ ଚାଲିଥିଲେ ତାହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଲେଖକ ମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ତମ ମାର୍ଗରେ ପରିଣତ ହୋଇଯାଇଥିଲା । ଫକୀରମୋହନଙ୍କୁ ପଥପ୍ରଦର୍ଶକ ଭାବରେ ଗ୍ରହଣ କରି ଚନ୍ଦ୍ରଶେଖର ନନ୍ଦ, ଦିବ୍ୟସିଂହ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ଲକ୍ଷ୍ମୀକାନ୍ତ ମହାପାତ୍ର, ନନ୍ଦକିଶୋର ବଳ, ଚିନ୍ତାମଣି ମହାନ୍ତି, ଗୋଦାବରୀଶ ମିଶ୍ର, ଗୋଦାବରୀଶ ମହାପାତ୍ର, କାଳନ୍ଦୀ ଚରଣ ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ନିତ୍ୟାନନ୍ଦ ମହାପାତ୍ରଙ୍କ ପରି ଅନେକ ଗାଳ୍ପିକ ସ୍ୱାଧୀନତା ପୂର୍ବବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନକୁ ନେଇ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଛନ୍ତି ।

ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଧାରାରେ ଅନେକ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଗଲା । ଗାଳ୍ପିକମାନେ ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ଚେତନାକୁ ଅନୁସରଣ କରି ନିଜ ଗଳ୍ପରେ ସ୍ଥାନ ଦେଲେ । ପୂର୍ବେ ପ୍ରଗତିବାଦୀ ସାହିତ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ମାର୍କ୍ସୀୟ, ଫ୍ରଏଡ଼ୀୟ, ଗାନ୍ଧିବାଦୀ ଚେତନାର ସୂତ୍ରପାତ ହୋଇସାରିଥିଲା । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ମନୋଜ ଦାସଙ୍କ ପରି ଗାଳ୍ପିକମାନେ ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟକୁ ବୌଦ୍ଧିକ ସ୍ତରକୁ ନେଇଗଲେ । ଗଳ୍ପରେ ସମାଜର ବାସ୍ତବତା ସହ ମଣିଷ ମନର ଅବଚେତନ ସ୍ତରକୁ ଦେଖାଇଲେ । ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତିଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରଥମ କରି ଆଇଡ଼ିଆ ଧର୍ମୀ ଗଳ୍ପ ରଚନା କରାଗଲା । ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ଶ୍ରେଣୀଦ୍ୱନ୍ଦରୁ ବ୍ୟକ୍ତି ଦ୍ୱନ୍ଦ ବା ଗୋଷ୍ଠୀକୈନ୍ଦ୍ରିକରୁ ବ୍ୟକ୍ତିକୈନ୍ଦ୍ରିକ ଆଡ଼କୁ ଗୋପୀନାଥ ମହାନ୍ତି ପ୍ରଥମେ ନେଇଗଲେ । ଦୁଇଟି ବିଶ୍ୱଯୁଦ୍ଧର ଭୟାବହତା, ଆର୍ଥିକ ଅସ୍ଥିରତା, ବନ୍ୟା ଓ ଦୁର୍ଭିକ୍ଷର କରାଳ ଚିତ୍ର, ପାଶ୍ଚାତ୍ୟ ସାହିତ୍ୟର ଅନୁସରଣ, ଗାନ୍ଧୀଙ୍କ ମୃତ୍ୟୁ, ସ୍ୱାଧୀନତାର ମୋହଭଙ୍ଗ, ରାମରାଜ୍ୟର ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ, ନିଃସଙ୍ଗତାବୋଧ, ମୃତ୍ୟୁର ଭୟ ଏହିସବୁ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପକୁ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନରୁ ଦୂରେଇ ନେଇ ନଗର କୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜରେ ଅବସ୍ଥାପନ କଲା । ସ୍ୱାଧୀନତା ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରୁ ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ଅଶି ଦଶକ ଯାଏଁ ଏହି ଧାରା ଲାଗି ରହିଲା । ଏହି ସମୟରେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ଅର୍ଜନ କରିଥିବା ଗାଳ୍ପିକମାନେ ହେଲେ- ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାନ୍ତି, ବାମାଚରଣ ମିତ୍ର, ମନୋଜ ଦାସ, ଅଖିଳମୋହନ ପଟ୍ଟନାୟକ, ପ୍ରାଣବନ୍ଧୁ କର, ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦ ପଣ୍ଡା, କିଶୋରୀ ଚରଣ ଦାସ, ମହାପାତ୍ର ନୀଳମଣି ସାହୁ, ଶାନ୍ତନୁ କୁମାର ଆଚାର୍ଯ୍ୟ, ବିଭୂତି ପଟ୍ଟନାୟକ, ରବି ପଟ୍ଟନାୟକ, ସଚ୍ଚି ରାଉତରାୟ ପ୍ରମୁଖ । ପୁଣି ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପ୍ରତୀକ, ମିଥ୍, ଚିତ୍ରକଳ୍ପ, ଅତିବାସ୍ତବ ପ୍ରବେଶ କରି ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପକୁ ବୌଦ୍ଧିକ କରିଦେଲା । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରୁ ଆଭାସ ଗଳ୍ପ, ଅଣୁ-ଗଳ୍ପ, ଅ-କାହାଣୀ ସୃଷ୍ଟିଲାଭ କରି ତା'ର ସାମ୍ରାଜ୍ୟ ବିସ୍ତାର କଲା ।

ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନରୁ ନଗର ଜୀବନକୁ ଦୂରେଇ ଯାଇଥିବା କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ୧୯୮୦ ମସିହାରେ ପୁଣି କେତେକ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ

କରିଛି । ଜୀବିକା ନିମନ୍ତେ ବା ବିଳାସ ବ୍ୟସନ ପାଇଁ ଯେଉଁମାନେ ସହରାଭିମୁଖୀ ହେଉଛନ୍ତି ସେମାନେ ସହରରେ ସ୍ୱପ୍ନଭଙ୍ଗ, ବ୍ୟଥା, ନିଃସଙ୍ଗତା ଓ ଅସହାୟତାର ଶିକାର ହୋଇ ପୁଣି ପଲ୍ଲୀକୁ ପ୍ରତ୍ୟାବର୍ତ୍ତନ କରିଛନ୍ତି । ଏହି ପ୍ରସଙ୍ଗରେ ସୌରୀନ୍ଦ୍ର ବାରିକଙ୍କ ଏକ ମନ୍ତବ୍ୟ ଦେଇ କହିଛନ୍ତି- "ସାଂପ୍ରତିକ କାଳରେ କିନ୍ତୁ ଗ୍ରାମର ବର୍ଣ୍ଣନା ଭିନ୍ନ ଧରଣର । ମଝିରେ ମଝିରେ ସହର ପ୍ରତି ମଣିଷର ମୋହ ଆସିଛି । ସମସ୍ତେ ଗାଁ ଛାଡ଼ି ସହରକୁ ଆସିଛନ୍ତି । ଏହା କେବଳ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଓ ଅଭାବ ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ ସହରର ଚାକଚକ୍ୟ, ବିଳାସଭରା ଜୀବନ ପ୍ରତି ଆକୃଷ୍ଟ ହୋଇ ସହରରେ ରହିବାକୁ ପସନ୍ଦ କରୁଛନ୍ତି । ମାତ୍ର ଏବେ ଏହି ଦୃଷ୍ଟିକୋଣର ସାମାନ୍ୟ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆସିଛି । ଗାଁ ପୁଣି ଥରେ ଆକର୍ଷଣର ବସ୍ତୁ ହୋଇ ରହିଯାଇଛି ।

ବିଂଶ ଶତାବ୍ଦୀର ନବେ ଦଶକ ବେଳକୁ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ପଲ୍ଲୀମୁହାଁ ହୋଇଥିବାର ଚିତ୍ର ଡକ୍ଟର ସୁରେନ୍ଦ୍ର ମହାରଣା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଲେଖିଛନ୍ତି- "୧୯୮୦-୯୦ ବେଳକୁ ଲେଖା ଆରମ୍ଭ କରିଥିବା ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ସଂଖ୍ୟା ଅଧିକ । ସେମାନଙ୍କର ଗଳ୍ପରେ ପ୍ରତିକ୍ରିୟା ଓ ପ୍ରତିବାଦର ସ୍ୱର ଦୃଢ଼, ସାମାଜିକ, ଅସମାନତା ପ୍ରତି କଟାକ୍ଷ ତୀବ୍ର । ସେମାନେ ଜଣେ ଜଣେ ଅନୁଭବୀ ମଣିଷ । ଖଟିଖିଆ, ଦୁଃସ୍ଥ, ନିରନ୍ନଙ୍କ କଥା କହିଲା ବେଳେ ସେମାନେ ବିଶେଷ ଭାବେ ବିଦ୍ରୋହୀ । ଯାନ୍ତ୍ରିକ ନଗର-ଜୀବନ ପ୍ରତି ବିମୁଖତା କେତେଜଣ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଗ୍ରାମ୍ୟ ମନସ୍କ କରିଛି । ଏହି ତରୁଣ କଥାକାର ମାନଙ୍କ ଲେଖନୀରେ ଗ୍ରାମ୍ୟ-ଜୀବନ ଅତି ସୁନ୍ଦର ରୂପ ପାଉଛି । ଅଷ୍ଟମ ଦଶକର ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀଚେତନା ଫୁଟି ଉଠିଥିବା କଥା ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ ପଣ୍ଡା ବର୍ଣ୍ଣନା କରି ଲେଖିଛନ୍ତି- "୧୯୮୦ ମସିହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀଚେତନା ପୁଣି ବଳିଷ୍ଠ ରୂପ ନେଇଛି । କାରଣ ଅଧିକାଂଶ ଗାଳ୍ପିକ ସହରରେ ରହୁଥିଲେ ମଧ ସେମାନଙ୍କ ବାଲ୍ୟ, କୈଶୋର ଗାଁରେ ବଢ଼ିଛି । ପୁଣି ସହରର ନିଃସଂଗତା ଅସହାୟତା ମଧ୍ୟରେ ସେମାନେ ଅଣନିଃଶ୍ୱାସୀ ହୋଇ ଗାଁ ଖୋଜିଛନ୍ତି । ମଧୁର ଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ମୃତିକୁ ଗଳ୍ପରେ ରୂପ ଦେଇଛନ୍ତି । x x x ଗାଁ ମାଟିର ବିକାଶ ମାଧ୍ୟମରେ ବିଶ୍ୱର ଉନ୍ନତି-ସାଧନ ଓ ମାନବିକତାର ଜୟଗାନ କରିବା ହେଉଛି ଆଜିର ଗଳ୍ପ ସୃଷ୍ଟିର ବୀଜମନ୍ତ୍ର ।"

ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ଧାରାରେ ଗଳ୍ପର ଧାରା (୧୯୮୦-୨୦୧୦) :

୧୯୮୦ ରୁ ୨୦୧୦ ମସିହା ମଧ୍ୟରେ ଅନେକ ଗାଳ୍ପିକ ପଲ୍ଲୀକୁ କେନ୍ଦ୍ରକରି ଗଳ୍ପ ରଚନା କରିଛନ୍ତି । ଏହି ସମୟ ଅବଧି ମଧ୍ୟରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ସାଂସ୍କୃତିକ ଅବକ୍ଷୟ ଚିତ୍ର, ନାରୀବାଦୀ ଚେତନା, ନୃତତ୍ତ୍ୱିକ ଅଧ୍ୟୟନ ଆଦି ବିଷୟକୁ ନେଇ ଗଳ୍ପ ରଚନା ହୋଇଥିଲେ ମଧ ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବନର ସ୍ୱର ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଦେଖାଯାଏ ।

ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ରରେ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଏଭଳି ଚେତନା ସଂପର୍କରେ ଦୃଷ୍ଟି ପତିତ କଲେ ବେଶ୍ ଏକ ପରିପୁଷ୍ଟ ଅନାଲୋଚିତ ଧାରାକୁ ଅବଲୋକନ କରାଯାଇପାରେ । କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀକେନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ-ଚେତନା (୧୯୮୦-୨୦୧୦) ସ୍ୱର ଥିବା ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଯଥା- ପ୍ରତିଭା ରାୟଙ୍କ 'ଚଣ୍ଡାଳ', 'ଭୋକ', 'ମୋକ୍ଷ, ବୀଣାପାଣି ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ପ୍ରାପ୍ୟ', 'ଶେଷ ପ୍ରହର', 'ଶତାବ୍ଦୀର ସିଂହାସନ', 'ଭାଗ୍ୟବତୀ', ନାକମାଛି', ଗିରିଶଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁଙ୍କ 'ରୂପାନ୍ତର', 'ଭିନ୍ନ ପୃଥିବୀ', 'କି ସୁନ୍ଦର ଆହା', ବିଷ୍ଣୁ ସାହୁଙ୍କ 'ସୂର୍ଯ୍ୟୋଦୟ ଶ୍ଲୋକ', 'କାର୍ତ୍ତିକ ପୂର୍ଣ୍ଣମୀର କାବ୍ୟ', 'ଘାଟ', ଦାଶ ବେନହୁରଙ୍କ 'ଆକାଶରେ ମାଟି', 'ଯୁଗାନ୍ତର', 'ସିଟିଜେନସିପ୍', 'ଏକାନ୍ତ ଏକକ', 'ମାଟି ତଳର ସୂର୍ଯ୍ୟ', ଗୌରହରି ଦାସଙ୍କ 'ଘାଟ', 'ବିଦେଶ', 'ପାହାଡ଼', 'ବିସର୍ଜନ', ଚିତ୍ତରଂଜନ ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ପା ପୋଛ', 'ନରକ', 'ତିନିକରଣ', ବନଜ ଦେବୀଙ୍କ 'ନୀଳମାଧବ ଗାଁ', 'ଭିଟାମାଟି', 'ମୁଠାଏ ମାଟି', ପଦ୍ମଜ ପାଳଙ୍କ 'ଜଣେ ଚାଷୀଙ୍କ ନିର୍ବାଣ', 'କୁଆଡ଼େ ଯିବାର ନାହିଁ', ମହାଭୋଜି', ହୃଷୀକେଶ ପଣ୍ଡାଙ୍କ ଭିଡ଼ ଭିତରେ ହଜି ଯାଇଥିବା ମୁହଁର ପ୍ରତୀକ୍ଷାରେ', 'ଟନେଲ୍ ଖୋଜୁଥିବା ଅନ୍ୟ ଏକ ଇନ୍ଦ୍ରାବତୀ', 'ଦିହୁଡ଼ି', ଦେବ୍ରାଜ ଲେଙ୍କାଙ୍କ 'ନୁଖୁରୀର ନୁଖୁରା ଜୀବନ', 'ଫି ଗଳା ଶୁଖିଲା ମୁହଁର ତରାସର ଛିଟା', ପୁଷ୍ପାଞ୍ଜଳୀ ନାୟକଙ୍କ 'ଘର ବାହୁଡ଼ା', 'ବନ୍ଦନୀ', ରବି ସ୍ୱାଇଁଙ୍କ 'ଡେଙ୍ଗା ମଣିଷ', 'ମରିବାର କଳା', ମନୋଜ କୁମାର ପଣ୍ଡାଙ୍କ 'ବାଘ ଶିକାର, 'ତେନ୍ତୁଳି ଗଛର ଛାଇ', ମୃତ୍ୟୁ ମହୋତ୍ସବ', ଗିରି ଦଣ୍ଡସେନାଙ୍କ 'ମରୁଭୂମିରେ ଉଦୟାସ୍ତ ଦୃଶ୍ୟ', 'ଆଶ୍ରୟ', ରଜନୀକାନ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ସୁନା ଶିଆଳ', 'ନାରାଚ ଉବାଚ', 'ଗିରଫ', କୃପାସାଗର ସାହୁଙ୍କ 'କମଳା', 'ଓଥରା', 'ଲାଜକୁରୀ', ତରୁଣ କୁମାର ସାହୁଙ୍କ 'ଯଦୁ କକେଇ', 'ଉଦ୍ଧବ', 'ଡିହଗିଳା', ରମେଶ ବିଶ୍ୱାଳଙ୍କ 'ବୋଉ', 'ଛପର', 'ନର୍କରେ ପଡ଼ିଥିବା', ଜ୍ୟୋତି ନନ୍ଦଙ୍କ 'ଅନ୍ତରାଣ', 'ଚଢ଼େଇଆ ଓ ଚଢ଼େୟାଣୀର ଗୀତ', ବିରାଜ ମୋହନ ଦାସଙ୍କ 'ସରସ୍ୱତୀ ଯାତ', 'ଶୁଭାକାଂକ୍ଷୀ', ପ୍ରଶାନ୍ତ ମହାନ୍ତିଙ୍କ 'ଭଉଁରୀ ଭିତରେ ଭାଗ୍ୟ', 'ସ୍ୱପ୍ନ ତଳାଶର ଲଗ୍ନ', 'ଭଙ୍ଗା ଦେଉଳର ପରା', ଭୀମ ପୃଷ୍ଟିଙ୍କ 'କୁହୁକ କଣା', 'ପୋକ', 'ଟାକୁଆ', 'ପାନଗପ', ମୌସୁମୀ ପରିଡ଼ାଙ୍କ

'ଝାପ୍ସା ପୃଥିବୀ', 'ଜାଲଘର', 'ବଉଳ ଫୁଲର ବାସ', 'ସାୟାହ୍ନର ସଙ୍ଗୀତ', ଚିରଶ୍ରୀ ଇନ୍ଦ୍ରସିଂହଙ୍କ 'ବର୍ଷା', 'ଜୀଅନ୍ତା ମାଛ', 'ଯନ୍ତା', 'ଶେଷଚିତା', ଯଶୋବନ୍ତ ସାମଲଙ୍କ 'ଅଯୋଗ୍ୟ', 'ବନସାଇ', 'ଗାଁରୁ ସହର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ', କ୍ଷୀରୋଦ ଦାସଙ୍କ 'ଭୋକ', 'ସତସତିକା ଖେଳ', ଅକ୍ଷୟ ବାରିକଙ୍କ 'ଗଲାଣି ତ ଗଲା', 'ଗୋଠ ବାହୁଡ଼ା' ପ୍ରଭୃତି ଗଳ୍ପଗୁଡ଼ିକରେ ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ପ୍ରତିଫଳନ ନିଛକ ଭାବେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ହୋଇଛି । ପଲ୍ଲୀ-ଜୀବନାନୁଭବର ବୃତ୍ତରେ ପ୍ରଥମ ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପର ଜନ୍ମ । ଏହାର ହୋଇଛି ସ୍ୱଚ୍ଛନ୍ଦ ଓ ସ୍ୱାଭାବିକ ବିକାଶ । ୧୯୮୦-୨୦୧୦ର ଏହି କାଳଖଣ୍ଡ ମଧ୍ୟରେ କେତେ ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ ଉଦାହରଣ ଦିଆଯାଇପାରେ । ଯଥା- ଗିରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁଙ୍କ ରୂପାନ୍ତର ଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀର ପ୍ରାକୃତିକ ଦୃଶ୍ୟକୁ ଅଙ୍କିତ କରିବା ସହିତ ମାଟିର ବାସ୍ନାକୁ ଆପ୍ରାଣ କରି ଉଲ୍ଲେଖ କରିଛନ୍ତି ।" x x x ଗାଁ ଦାଣ୍ଡ ଧୂଳିର ଅବିର, ଗୋବର, ଖତର ବାସ୍ନା ଓ ବାରି ମଲ୍ଲୀଫୁଲ ମହକରେ ସେ ବାସ୍ନାୟିକ ହୋଇଉଠିଲା । ଏ ତ ଅତର ବାସ୍ନା ନୁହେଁ, ଅତର ପରି ନକଲି ନୁହେଁ, ମାଟି ଓ ଗଛର ନିଃଶ୍ୱାସରେ ସେ ଆବେଗ ସ୍ଖଳିତ ହୋଇପଡ଼ିଛି । ନଦୀର ଚକଚକ ଚିତ୍ର ଓ ମନ୍ଦିର ପାଣିରେ ସେ ନିଜକୁ ହଜାଇ ଦେବାପାଇଁ ଇଚ୍ଛା କଲା ।" (ଗିରିଶ ଚନ୍ଦ୍ର ସାହୁ, ରୂପାନ୍ତର)

ସେହିପରି ଦାସ ବେନହୁରଙ୍କ 'ଯୁଗାନ୍ତର' ଗଳ୍ପରେ ଶୁଭଙ୍କର ତା'ର ପିତା ବିନାୟକ ମିଶ୍ରଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ଜମିବାଡ଼ି ବିକ୍ରି କରି ବିଦେଶ ଚାଲି ଯିବାକୁ ସ୍ଥିର କରିବାରୁ ତା'ର ବାପା ଜନ୍ମଭୂମିର ମହତ୍ତ୍ୱକୁ ପୁଅକୁ ବୁଝାଇବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ଗାଳ୍ପିକଙ୍କ କଳାତ୍ମକ ବାକ୍ୟ ଏହିପରି " x x x ଓଡ଼ିଶା ଭଳି ମାଟିରେ ସେ ୟୁରୋପର ବିଚ୍ଛିନ୍ନତା କାହିଁ ? ଏବେ ବି ଏଠି କୋଳାକେଳି ମହକର ଅଭାବ ନାହିଁ । ଏବେବି ଗାଁ ଦାଣ୍ଡରେ ପ୍ରଜାପତି ଉଡୁଛନ୍ତି । ଗାଁ ଚାରିପଟ କାକଳୀ କୁଜନର ପନ୍ତି ଝୁଲନ୍ତି । ଜଗନ୍ନାଥ ବି ଏଠି ମହଜୁଦ ଅଛନ୍ତି । (ଦାସ ବେନହୁର, ଯୁଗାନ୍ତର)

ଯଶୋବନ୍ତ ସାମଲଙ୍କ 'ଅଯୋଗ୍ୟ' ଗଳ୍ପରେ ଗାଁର ଭୋର ସମୟର ଦୃଶ୍ୟକୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ନିଛକ ଚିତ୍ରଣ କରାଯାଇଛି ।" x x x ଗାଁର ସବୁ ଲୋକ ବିଛଣା ଛାଡ଼ିବା ପୂର୍ବରୁ ଏ ଆଶ୍ଚର୍ଯ୍ୟଜନକ ସମ୍ବାଦଟି ପ୍ରାୟ ସମସ୍ତଙ୍କ ଘରେ ପହଞ୍ଚି ସାରିଥିଲା । ବଡ଼ିଭୋରୁ ଗାଁ ଉପରେ ଚକ୍‌ଚକ୍ କରୁଛି ଏକ ଅଦ୍ଭୁତ ପକ୍ଷୀ ।"

ଏହିପରି ଭାବେ ଆମେ ଯଦି ଅନୁଧ୍ୟାନ କରିବା ୧୯୮୦ ମସିହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀ ଜୀବନର ସ୍ରୋତକୁ ସାମିଲ କରାଇ ସାହିତ୍ୟକୁ ନଗରାଭିମୁଖୀ କରିଛନ୍ତି । ଯାହାକି ସମାଜକୁ ଏକ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ଆଣିଦେବା ସହ ଆଧୁନିକ ସମୟରେ ପଲ୍ଲୀକୁ ଏକ ନୂତନ ସମ୍ଭାବନା ଆଣି ଦେଇପାରିଛି ।

ଉପସଂହାର :

କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ଆଧୁନିକ ସାହିତ୍ୟରେ ଏକ ବିଶିଷ୍ଟ କଳାକୃତି । ସ୍ୱାଧୀନ ଏହାର ସ୍ଥିତି । ସ୍ୱାଧୀନ ଏହାର ଗତି । ଜୀବନର ଏକକ ବିନ୍ଦୁରୁ ଏହାର ଉଚ୍ଚାରଣ । ବିନ୍ଦୁରେ ଅନନ୍ତ ଜୀବନର ବ୍ୟଞ୍ଜନା ପ୍ରକାଶ ଏହାର ଧର୍ମ । ଖଣ୍ଡିତାଂଶରେ ଏହାର ରସ-ଘନ ରୂପାୟଣ । ଅଥଚ ଏହା ଆଖଣ୍ଡର ବାର୍ତ୍ତାବହ । ଆତ୍ମ ବ୍ୟାଖ୍ୟା ନୁହେଁ; ଆତ୍ମ ନିବେଦନରେ ଏହାର ସିଦ୍ଧି । ଜିଜ୍ଞାସା ଏହାର ପ୍ରାଣ । ଗଳ୍ପର ଶରୀର ସୀମା ସମ୍ମତ । ଅଥଚ ଏହା ମଧ୍ୟରେ ଅଛି ଅସୀମର ଦ୍ୟୋତନା । ବିଶ୍ୱକବି ରବୀନ୍ଦ୍ରନାଥଙ୍କ ସହିତ ସ୍ୱର ମିଳାଇ କୁହାଯାଇପାରେ-

"ସୀମାର ମଧ୍ୟେ ଅସୀମ ତୁମୀ
ବାଜାଓ ଆପନ ସୁର
ତୋମାର ମଧ୍ୟେ ଆମର ପ୍ରକାଶ
ତାଇ ଏତ ମଧୁର ।"

୧୯୮୦ ମସିହା ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ପଲ୍ଲୀର ସ୍ୱର ବେଶ୍ ଶକ୍ତ ଓ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର । ମଣିଷର ବସ୍ତୁ-ଘନ ଜୀବନର ପୂର୍ଣ୍ଣବିମ୍ବକୁ ନିତ୍ୟ କାଳର ଆକାଶରେ ପ୍ରତିଫଳନ କରିବାରେ ଆକାଂକ୍ଷା ଗଳ୍ପର ସ୍ୱଭାବ ଧର୍ମ । ପଲ୍ଲୀ ସହ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ମନୁଷ୍ୟର ସମ୍ପର୍କ ପଲ୍ଲୀକୁ ନେଇ ନିବିଡ଼ । ଯେବେ ସେ ଏହାକୁ ପୃଷ୍ଠାରେ ସ୍ଥାନିତ କରିଛି ତା'ର ହସକାନ୍ଦ, ସୁଖଦୁଃଖକୁ ନିଛକ ଭାବେ ଉତ୍ତରିବାକୁ ଚେଷ୍ଟା କରିଛି । ପଲ୍ଲୀକେନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ମହକରେ ଗଳ୍ପ ଜଗତକୁ ମହକାଇ ଦେଇଛନ୍ତି । ଉତ୍ତର ଅଶି କାଳରେ କେତେକ ଗାଳ୍ପିକ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପରୀକ୍ଷାର ସ୍ୱର, ବିଭିନ୍ନବାଦ ଓ ଚେତନାକୁ ସ୍ଥାନ ଦେଉଥିବା ବେଳେ ଆଉ କେତେକ ଗାଳ୍ପିକ ବିବର୍ତ୍ତନ ଧାରା ସହିତ ପାରମ୍ପାରିକ ଧାରାରେ ମଧ୍ୟ ଅବ୍ୟାହତ ରହିଛନ୍ତି । ଯାହାକି ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜ ଚେତନାର ଧାରାକୁ ପରିପୁଷ୍ଟ ଓ ବିସ୍ତୃତ କରିଛି । ଶୈଳୀ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ବର୍ଣ୍ଣନାତ୍ମକ ରୂପକଳାରୁ ଏହା ମୁକ୍ତିଲାଭ କରି ଏହା ମୁକ୍ତି ଲାଭ କରି ପ୍ରତୀକାତ୍ମକ ଓ ବିମ୍ବାତ୍ମକ ଶୈଳୀକୁ ଗ୍ରହଣ କରି ନେଇଛି ଏବଂ ଏଥିରେ ବ୍ୟକ୍ତିତ୍ୱର ରୂପାୟନ କରାଯାଇ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଗଳ୍ପ ସ୍ୱାଦ ସୃଷ୍ଟି କରାଯାଇଛି । କାଳଖଣ୍ଡ, ପରିସର ଓ ପ୍ରମୁଖତା ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏହି ଆଲୋଚନା ପର୍ଯ୍ୟବେସିତ । ତେଣୁ ଅନେକ

ଗଳ୍ପ ଏଥିରୁ ବାଦ ପଡ଼ିଛି । ସାମଗ୍ରିକ ଭାବେ ବିଚାର କଲେ ୧୯୮୦ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପରେ ପଲ୍ଲୀକୈନ୍ଦ୍ରିକ ସମାଜଚେତନାର ସ୍ୱର (ସମୟସୀମା-୧୯୮୦-୨୦୧୦ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ) ଅଧ୍ୟୟନ ଗବେଷଣା ସାପେକ୍ଷ ।

ସହାୟକ ଗ୍ରନ୍ଥସୂଚୀ :

୧. ପଣ୍ଡା, ଚିତ୍ତରଞ୍ଜନ, ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପ ସ୍ରଷ୍ଟାଙ୍କ ଚିନ୍ତା ଚେତନାର ବୈଚିତ୍ର୍ୟ, କୁନାଲ ବୁକ୍ସ, ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ, ୨୦୨୧

୨. ପାଣିଗ୍ରାହୀ, ସୁରେନ୍ଦ୍ର ନାଥ, ଓଡ଼ିଆ ଉପନ୍ୟାସ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ, ୨୦୨୨

୩. ବଳ, ନନ୍ଦକିଶୋର, ପଲ୍ଲୀଚିତ୍ର, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେସ, କଟକ, ୧୯୨୫

୪. ରାୟ, ଶଶୀଭୂଷଣ, ପଲ୍ଲୀ, ଉତ୍କଳ ସାହିତ୍ୟ ପ୍ରେସ, କଟକ, ୧୯୩୭

୫. ମହାପାତ୍ର, ଚକ୍ରଧର, ଓଡ଼ିଆ ଗ୍ରାମ୍ୟଗୀତି, ଓଡ଼ିଶା ସାହିତ୍ୟ ଏକାଡ଼େମୀ

୬. ଦାସ, କୁଞ୍ଜବିହାରୀ, ଓଡ଼ିଆ ଲୋକଗୀତ ଓ କାହାଣୀ, ଓଡ଼ିଆ ଗବେଷଣା ପରିଷଦ, ବିଶ୍ୱଭାରତୀ, ଶାନ୍ତି ନିକେତନ, ୧୯୫୮

୭. ପଟ୍ଟନାୟକ, ପଠାଣି, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ, ୧୯୭୮

୮. ସାମନ୍ତରାୟ, ନଟବର, ଓଡ଼ିଆ ପଲ୍ଲୀ ସାହିତ୍ୟ, ସ୍ୱାଧୀନ ପ୍ରେସ୍, ବ୍ରହ୍ମପୁର

୯. ବାରିକ, ସୌରୀନ୍ଦ୍ର, ଅନ୍ୱେଷାର ସ୍ୱର, କଟକ, ୧୯୮୦

୧୦. ମହାରଣା, ସୁରେନ୍ଦ୍ର କୁମାର, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ଏ.କେ.ମିଶ୍ର ପବ୍ଲିକେଶନ, କଟକ, ୨୦୨୩

୧୧. ସାହୁ, ଗିରିଶଚନ୍ଦ୍ର, ରୂପାନ୍ତର, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ୍ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ୧୯୯୬

୧୨. ସାମଲ, ଯଶୋବନ୍ତ, ମଝି ରାସ୍ତାରେ ମଣିଷ, ବିଜୟିନୀ ପବ୍ଲିକେଶନ, କଟକ, ୨୦୧୨

୧୩. ମହାପାତ୍ର, ପ୍ରେମାନନ୍ଦ, ଓଡ଼ିଆ ସାହିତ୍ୟର ଇତିହାସ, ସତ୍ୟ ନାରାୟଣ ବୁକ୍ ଷ୍ଟୋର, ବିନୋଦ ବିହାରୀ, କଟକ, ୨୦୨୨

୧୪. ସାହୁ, ଆଦିକନ୍ଦ, ଓଡ଼ିଆ ଗଳ୍ପ ଓ ଉପନ୍ୟାସର ନବ ଦିଗନ୍ତ, ପ୍ରକାଶିତ- ଚନ୍ଦ୍ରାବଳୀ ସାହୁ, ବୁର୍ଲା, ୧୯୯୯

୧୫. ସାମଲ, ବୈଷ୍ଣବ ଚରଣ, ଓଡ଼ିଆ କ୍ଷୁଦ୍ରଗଳ୍ପର ଇତିବୃତ୍ତ, ଫ୍ରେଣ୍ଡସ ପବ୍ଲିଶର୍ସ, କଟକ, ୨୦୧୯ ।

❖ ❖ ❖